

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-3-101-106>

 <https://orcid.org/0000-0002-5846-4719>

МАТКОВСЬКИЙ Михайло

кандидат філософських наук, доцент катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,
Львівський національний університет імені Івана Франка
e-mail: Matkovskiy2017r@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-3179-4694>

КАЛАГУРКА Христина

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,
Львівський національний університет імені Івана Франка
e-mail: hrystynakalagurka5@ukr.net

УДК [37.015.31:17.022.1:316.614.5]-051А.Шептицький(045)

РОЛЬ СІМ'Ї У ВИХОВАННІ МОЛОДІ У ПОГЛЯДАХ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

У статті проаналізовано погляди митрополита Андрея Шептицького на сімейно-родинне виховання.

Розглянуто низку суб'єктивних та об'єктивних чинників що впливають на виховання та розвиток дитини.

Доведено важливість авторитету та власного прикладу батьків у виховному процесі.

Підкреслено що основна роль у виховному процесі дитини відводиться матері. Обґрунтована важливість плекання у дітей високих ідеалів на основі християнських цінностей.

Аргументовано актуальність виховних ідей митрополита Андрея Шептицького в контексті сучасності.

Ключові слова: Шептицький; молодь; сім'я; виховання; моральні засади.

Мета: проаналізувати погляди митрополита Андрея Шептицького на сімейно-родинне виховання в історичній ретроспективі.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дослідження особливостей виховання та розвитку дитини у сім'ї – вагомий суспільна потреба. Саме родина є першоосновою розвитку дитини як особистості. На неї покладається відповідальність за здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток. Обов'язок батьків також виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до

своєї сім'ї та родини, свого народу, своєї Батьківщини, дати освіту та підготувати до життя. Велику увагу вихованню дитини у сім'ї приділяв також митрополит А. Шептицький. В своїх пастирських посланнях митрополит залишив для нас багато цінних порад та думок. Заглиблюючись у них з упевненістю можемо сказати, що педагогічні ідеї митрополита щодо сімейного виховання актуальні й сьогодні та корелюють із тими завданнями і викликами, що постають перед сучасним українським суспільством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми дослідження поглядів митрополита Андрея на сімейне виховання зверталися багато сучасних науковців, зокрема Леся Васьків, Анатолій Вихрущ, Олег Кекош, Олег Огірко, Луїза Цюпа та ін.

Леся Васьків – дослідниця педагогічних поглядів митрополита Андрея, – доводить, що засадничу роль у вихованні підростаючого покоління митрополит Андрей Шептицький відводив сім'ї та родині. Саме родина, на його думку митрополита, є основним осердям християнського виховання [1, с. 5]. Олег Огірко, доходить висновку, що митрополит А. Шептицький у своїх педагогічних поглядах використовував принцип єдності педагогічних вимог школи, сім'ї,

Церкви, з пріоритетністю в цьому поєднанні сім'ї, оскільки найпершими вихователями молоді є її батьки [2].

На думку Луїзи Цюпи, повчання Митрополита Андрея про вплив сім'ї на формування особистості, особливо на її духовно-моральне формування, є актуальним і сьогодні, незважаючи на те, що за останнє десятиріччя українське сімейне виховання зазнало значних змін, деформацій і втрат. Це зумовлене не лише бездуховністю суспільства, жахливим натиском науково-технічного прогресу, псевдо гуманістичних течій, які руйнують інституцію сім'ї і спотворюють Божий задум [3, с. 257].

Ґрунтовний аналіз остатніх досліджень педагогічних поглядів Андрея Шептицького говорить про спорадичність деяких праць, а отже дає нам змогу стверджувати про актуальність нашої наукової розвідки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На протязі довгого періоду радянської окупації України постать митрополита Андрея Шептицького не тільки не досліджувалася, а всіляко очорнювалася. Митрополита часто називали ворогом та зрадником українського народу та фашистським колабораціоністом. Будь-які спроби виправдати митрополита, чи об'єктивно дослідити його спадщину були суворо заборонені. Тільки після здобуття державної незалежності з'явилась повноцінна можливість об'єктивного дослідження постаті митрополита Андрея та його ролі в як провідника українського народу, а також його реабілітації.

Митрополит Андрей мав великий вплив на життя та формування української нації. Тому аксіоматичним є взяти з його спадку та засвоїти усе те, що резонує з потребами сьогодення, зокрема в контексті виховання молоді, здатне кардинально зрушити національну самосвідомість, перебудувати склад нашої пам'яті.

Вельми важливими та цінними джерелом для нас є пастирські послання митрополита. Апостольський Екзарх українців Франції, Швейцарії та країн Бенілюксу Михаїл Гринчишин у передмові до пастирських послань Митрополита Андрея зробив влучне аналітичне узагальнення: «Послання Митрополита мають окрему силу та неначе натхнення згори. Вони просвічують і повчають. У них знаходимо те, що є його особистістю – притаманне йому. Вони віддзеркалюють його власну душу... Не раз думка його підноситься. Немов лет птаха, що з висоти бачить усе краще та ясніше, ніж із землі. У його посланнях знаходимо не лише здорову богословську думку, але також і глибокі філософічні рефлексії. Митрополит чудово бачив психологічні потреби народу.

Він на них указував і їх висвітлював. У посланнях бачимо його дари доброго вчителя та катехіта ...» [4].

Андрей Шептицький не писав якихось спеціальних праць чи трактатів з педагогіки, однак всі його листи, послання наповнені глибоким виховним змістом. Особливу увагу митрополит приділяв вихованню дітей у сім'ї. Родина це клітина державного суспільства, вважав митрополит. Важливим є також поважати кожную особистість та захищати її права. Але намагатись контролювати та втручатись у внутрішній «устрій суспільності родинної» не потрібно. Дбаючи про добробут української родини, доводив митрополит, влада укріплює силу власної держави. Там, де інституція родини починає занепадати, погано, але з упевненістю, держава починає свій крок до самознищення. Шептицький закликав: «Боронім родину перед злом, працюймо над тим, щоб оздоровити ті родини, які неправильно побудовані і неправильно розвиваються. Християнська родина – це школа християнського життя, але й школа суспільного, народного та всенародного життя» [5, с. 377].

Допомагати сім'ї виховувати дітей, має також держава, вважав митрополит. Однак в жодному випадку це не має іти в розріз батьківському вихованню. Обов'язком батьків є також знати те, чого навчають дитину у школі. А держава має слідувати, щоб батьки виконували свої виховні обов'язки [6, с. 455–457].

Взаємодія сім'ї та дитини, її вплив на неї є надзвичайно складним процесом. «Це вплив усієї атмосфери і мікроклімату сім'ї на формування особистості дитини. Можливість виховного впливу на дитину закладена в самій природі ставлення батьків до дітей, сутність якого полягає в розумній опіці, наданні свободи, усвідомленні відповідальності, спілкуванні старших з молодшими» [7, с. 27]. У посланні «Християнська родина», Андрей Шептицький наголошує: «Пам'ятайте й те, що Ваша хата є першою й найважливішою школою, у якій діти Ваші мають навчитися любити Бога й людей. А якою буде ця школа – такою буде, очевидно, і наука! І якою буде Ваша родина – таким буде й те виховання, яке подаватиме своїм дітям!» [8, с. 62].

Надзвичайно важливим в контексті виховання, на думку митрополита, є власний батьківський приклад та спільна діяльність. «Щоб той обов'язок виховання дітей як слід виконати, пам'ятайте на мою так часто повторювану раду: спільно молитися рано й увечір вголос, по змозі з Молитвослова. При вас і мала дитина, яка ще нічого не розуміє, привикне до молитви, вслухаю-

чись в слова Отче нашу і Символу віри. А кожне слово важливе, кожне слово є дверима до неба; воно підносить душу з болота матеріального життя і повсякденної злоби, біди й нужди до чогось вищого, святого, чистого, – до Бога, до того життя, що нам його дає Благодать Ісуса Христа» [9, с. 110]. Виховна праця матері, дбайлива опіка батька, приклад старших братів і сестер, добре допомагають дитині виробляти християнські чесноти, а отже добре виховувати, вважав митрополит [10, с. 213].

Становлення й розвиток особистості – це результат взаємозумовленого двостороннього процесу взаємодії людини із зовнішнім світом. Розпочинається виховання в сім'ї і вдосконалюється в процесі подальшої соціалізації. Окрім впливу сім'ї, на дитину прямо і опосередковано вагомо впливають ряд інших чинників, і результат цього впливу є різним. Андрей Шептицький, усвідомлював що виховання дітей, а є дуже непростою справою. «Виховання, резюмує митрополит – то річ не тільки незвичайно важна, але й незвичайно трудна... Труднощі ростуть в наших часах тому, бо родина не має на виховання дітей того впливу, який належить їй. Цей вплив відбирають їй навіть обставини життя, прилюдна школа і положення, в якому дуже часто діти є наче рослинками, пересадженими в інший ґрунт; вони виходять часто із середовища родини і мусять торувати собі самостійно дорогу життя [11, с. 515]. Важливо тут розуміти, що дитина «як та ненаписана картка паперу. Як довго вона не записана, можна на ній написати гарній добрі речі. Але можна написати і погані, гидкі. А коли картка паперу записана, то вже трудніше письмо на ній змінити і заступити погане письмо якимсь гарним і добрим. Так то душа малої дитини» [12, с. 81].

Аналізуючи чинники що впливають на виховання людини, митрополит дійшов висновку «що першу й найважливішу роль відіграє сугестія. Бо так треба назвати цілий вплив оточення на дитину, серед якого вона живе. На другому місці стоїть наука, яку дітям дають родичі й учителі та до якої сама доходить через читання. На третьому місці треба признати, що превеликий вплив на вироблення чоловіка має приклад і намова, що їх приймає від поодиноких людей. Той вплив можна би віднести до першого елемента – сугестії, – і треба признати, що на атмосферу оточення, серед якого чоловік зростає, складається часто приклад і намова людей... Що людина стає подібною до оточення, серед якого виховується, – це річ ясна ...» [11, с. 516].

Розуміючи потужний вплив різних факторів на виховання дитини, митрополит вважав, що відповіддю на це, має бути свідоме батьківство, любов та піклування про дітей. «Від першої хвилини, як тільки дитина приходить у цей світ, треба їй, як тій маленькій рослині, сонця й роси згори та доброї землі здолу. Сонцем дитини є любов батьків. Росою для дитини є ті перші науки й перші враження, які вона отримує, коли вперше розглянеться по світі. То перше слово неньки, перша наука батька, перший приклад батьків, який дитина зрозуміє» [13, с. 57].

Важливим в процесі виховання є також дотримання принципу природовідповідності. Ключовою метою, на думку митрополита, є такий розвиток дитини, щоб з неї стався «дорослий чоловік з розвиненими і старанно плеканими усіма способностями ума, волі й серця». В листі-посланні «Про виховання» (24 жовтня 1942) Андрей Шептицький, наводить кілька цікавих прикладів. Для когось життя, пише він, є ніщо інше як задоволення власних споживачьких потреб. Як наслідок, це часто прищеплюється власним дітям. Для інших людей, головною метою життя може бути, досягнення максимально гуманістичного «розвою», самореалізації. А відтак і дітей. А, для нас, пише А. Шептицький, «виховання прямує до вироблення всіх чеснот християнського життя. Для нас людина – це Божа дитина, яку треба виховати на вірного і доброго слугу, на доброго сина Всевишнього Бога, достойного, о скільки це можливе, до того достоїнства, що переходить найвищі думки самих небесних ангелів» [14, с. 231].

Надзвичайно важливим у вихованні дітей є також формування їх аксіологічного стрижня. Система цінностей – це досить точний показник духовного розвитку суспільства та соціального прогресу людства. Цінності становлять смисловий вимір людського буття людини, починаючи ввід осмислення соціальної норми та закінчуючи усвідомленням сенсу життя. Батьки є основними хранителями та носіями загальнолюдських і суспільних цінностей – духовності, культури, розуму. Саме їм відведена роль головної ланки в розвитку світобачення молоді та світорозуміння в контексті історичного минулого, сьогодення й майбутнього суспільства. Стратегічна ж мета – формування в молоді ціннісних орієнтирів, духовності та моралі, виховання їх свідомими громадянами та переконаними патріотами своєї держави. Плекання в молоді високих ідеалів в молоді, на думку А. Шептицького, є однією з найважливіших справ. «Виховання, яке даємо, повинно виробляти героїв, бодай так, щоб деякі з вихованих Церквою молодих стали великими християнами. Можна і треба плекати

різні великі ідеали: ідеал наукової праці, ідеал витривалої консеквентної та ідейної праці для родини й для народу. Але кожному з молодих безумовно треба ідеалу бути добрим, а то й великим християнином» [15, с. 34].

Часті звернення Митрополита до батьків і родичів, на думку Олега Огірка, в – «це бажання допомогти їм в вихованні дітей та у зміцненні сімейних стосунків. Андрей Шептицький, наголошуючи на важливості особистого прикладу, спонукав дорослих до самовдосконалення та саморозвитку [2, с. 213].

Ключову роль у вихованні дітей митрополит Андрей відводив матері. «Добра матір розуміє, що виховання дітей – велика і трудна річ і що треба добре працювати над дітьми. А передусім християнка знає, як то треба діти всіма способами стеречи від злого, а частою молитвою випрошувати ласку з неба, бо добрі діти – то дар із неба, і даром з неба є знати, як поступати з дітьми, як їх добре виховувати» [16, с. 390]. На думку Митрополита, українські матері є також носіями духовної спадщини, що забезпечують спадкоємність поколінь. «Ви, мудрі християнські Матері родин, ходіть у Христовій правді, зберігаючи святощі родинного життя, зберігаючи передання батьків для дітей і внуків. Нехай ваше життя і науки, які даєте чи донькам чи синам, будуть мудримі вказівками серед труднощів життя. Мудра мати може все досягнути у вихованні дітей. З її школи виходять герої, а як потреба – то й мученики» [17, с. 969].

Для Андрея Шептицького, розуміння матері – це найперше оберіг сім'ї, який дбає не тільки за дітей а й за чоловіка. «Мудра, а побожна господиня буде мати великий вплив на чоловіка і буде ему давати такий святий примір, що не раз уздержить его від гріха, а не раз допоможе і заохотить до добрих діл. Поможє ему совісно і мудро сповняти обов'язки, які Бог на християнина наложив, а при тім добре виховає діти» [17, с. 390].

Але головною засадою міцної християнської сім'ї, є любов яка в ній панує. «Родина без любові – то так, як тіло без душі. Будуть муж і жена, але не буде між ними життя. Не знайдєся на цілім світі ворог, котрий би так кого міг скривдити, як взаємно можуть себе кривдити муж і жена, коли зв'язані в подружестві а без любові. І одному, і другому зле... Так, як невільник або той в'язень має руки і ноги сковані ланцюгами, так і в подружестві без любові муж для жєни, а жєна для мужа – тяжкою неволею» [18, с. 377].

Важливою та відповідальною в процесі виховання є також роль батька. «Отець родини перший за всіх відповідає перед Богом і перед людьми. Коли отець веде до

доброго, до Бога, коли присвічує добрим приміром і сповняє всі свої обов'язки совісно і по-Божому, зуміє все-таки повести родину, щоби і жєна і діти сповняли обов'язки, і при такій родині йому самому першому буде найліпше; буде чутиє щасливим, і при нім і жєна буде щаслива» [17, с. 390].

У своїх пастерських посланнях Андрей Шептицький також підкреслював важливу роль Церкви у допомозі батькам виховувати дітьє. Він наголошував що церква повинна «безнастанно пригадувати батькам їх обов'язки та різні сторінки їх праці супроти дітей. Та праця батьків і церкви безконечно важка, – писав митрополит, – вона вимагає довгих змагань, безлічі жертв, прикладу цілого життя, безнастанної дбайливості і чуйної уваги на всі прояви життя дитини. Заки дитина виросте на громадянина, свідомого усіх своїх обов'язків супроти Бога, ближніх і Батьківщини, заки з дитини зробиться повнолітній, повноправний і повноумний чи повномудрий громадянин, треба безмірної праці» [19, с. 145–146].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Дослідуючи пастерські послання митрополита Андрея робимо висновок, що традиційну українську родину розглядає як засадничий та найвпливовіший осередок формування духовно-моральних та національних цінностей, патріотизму, місце прищеплення здорових норм і навичок поведінки, пошани рідної мови, народних звичаїв і традицій.

Виховання в родині повинно базуватись на християнських цінностях, принципах гуманізму, природовідповідності, всебічного розвитку, удосконалення моральних якостей і способу життя тощо. Світоглядні ідеї митрополита Андрея, зокрема щодо виховання в сім'ї, є актуальними для сьогодення та є співзвучними з тими завданнями, які стоять перед сучасним українським суспільством. Перспективним подальшими дослідженням вважаємо цілісне переосмислення та концептуалізацію поглядів митрополита Андрея Шептицького на виховання та становлення молоді.

Список бібліографічних посилань

1. Васьків А. Засади сімейно-родинного виховання у спадщині митрополита Андрея Шептицького. *Вклад Андрея Шептицького в розвиток духовної спадщини українського народу*: збірник тез науково-практичної конференції, присвяченій 150-річчю від дня народження громадського і релігійного діяча Андрея Шептицького / Упор.: Г. Сохань, Т. Козак. Львів, 2014. С. 5–6.
2. Огірко О. Духовно-моральне виховання молоді в спадщині Андрея Шептицького. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки», 2020. Вип. 12. С. 198–218.*
3. Цюпа А. Основні принципи процесу християнського виховання у світлі вчення митрополита Андрея Шептицького. *Науковий вісник Мелітопольсь-*

- кого державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка, 2016. № 2. С. 254–259.
- Гринчишин М. Введення в книгу. Шептицький Андрей. Пастирські послання 1899–1914 рр. (Т. 1, с. VII–XI). Львів: Артос, 2007. 1014 с.
 - Шептицький А. Побаження, поміщені у «Львівських Вістях» (Львів, 21 квітня 1943) / Письма-послання митрополита Андрея Шептицького, ЧСВВ. З часів німецької окупації. Йорктон: Голос Спасителя, 1969. 454 с.
 - Шептицький А. Декрет митрополита Андрея: Четверта заповідь Божя. Права родини і Церкви до школи та правила до декрету / Шептицький А. Пастирські послання 1939–1944. Львів: Артос-Медіа, 2010. Том III. С. 455–461.
 - Беленька Г.В., Богініч О.Л., Машовець М.А. Здоров'я дитини – від родини. Київ: СПД Богданова А.М., 2006. 220 с
 - Шептицький А. Пастирське послання Єпископа Андрея до духовенства та вірних Станіславівської єпархії: Християнська родина / Шептицький А. Пастирські послання 1899–1914. Львів: Артос-Медіа, 2007. Том I. С. 53–71.
 - Шептицький А. Твори (морально-пасторальні). Рим, 1983. 110 с.
 - Митрополит Андрей Шептицький. Вибране: 365 днів з Великим Митрополитом. Роздуми щодень. Вид. друге. Жовква: Місіонер, 2014. 568 с.
 - Шептицький А. Декрет митрополита Андрея: Про виховання та правила до декрету Про виховання молоді / Шептицький А. Пастирські послання 1939–1944. Львів: Артос-Медіа, 2010. Том III. С. 514–540.
 - Шептицький А. Християнська школа для української молоді / Шептицький А. Твори (морально-пасторальні). Рим, 1983. С. 81–82.
 - Твори митрополита Андрея Шептицького. Пастирські послання до духовенства й вірних Станіславівської Єпархії (1899–1904). Львів: [б.в.], 1935. 252 с.
 - Шептицький А. Про виховання (24 жовтня 1942) / Письма-послання митрополита Андрея Шептицького, ЧСВВ. З часів німецької окупації. Йорктон: Голос Спасителя. 1969. С. 231–253.
 - Катрій Ю. Перлини Східних Отців / збір. о. Ю. Катрій. Львів: Місіонер, 2006. 339 с.
 - Праця Митрополита Андрея «Божя сійба» / Шептицький А. Пастирські послання. Львів: Артос-Медіа, 2013. Том IV. С. 341–417.
 - Проповідь Митрополита Андрея на Різдво Христове / Шептицький А. Пастирські послання. Львів: Артос-Медіа, 2013. Том IV. С. 967–970.
 - Пастирське послання Митрополита Андрея О супружестві і родині / Шептицький А. Пастирські послання. Львів: Артос-Медіа, 2007. Том I. С. 366–390.
 - Пастирське послання Митрополита Андрея до духовенства та народу *Наша Державність* («Ідеалом нашого національного життя») і Розпорядження Митрополічного Ординаріату *Тиждень З'єднання Церков* / Шептицький А. Пастирські послання. Львів: Артос-Медіа, 2010. Том III. С. 131–159.
 - Шептицький А. Декрет митрополита Андрея: Про виховання та правила до декрету Про виховання молоді / Шептицький А. Пастирські послання 1939–1944. Львів: Артос-Медіа, 2010. Том III. С. 514–540.
- ### References
- Vaskiv, L. (2014). Principles of family education in the legacy of Metropolitan Andrey Sheptytskyi. *Andrei Sheptytskyi's contribution to the development of the spiritual heritage of the Ukrainian people: a collection of theses of the scientific and practical conference dedicated to the 150th anniversary of the birth of public and religious figure Andrei Sheptytskyi* In H. Sokhan, T. Kozak (Eds.). Lviv. (PP. 5–6) [in Ukr.].
 - Oghirko, O. (2020). Spiritual and moral education of youth in the legacy of Andrey Sheptytskyi. *Bulletin of postgraduate education. Series "Pedagogical Sciences"*, 12: 198–218 [in Ukr.].
 - Tsyupa, L. (2016). The main principles of the process of Christian education in the light of the teachings of Metropolitan Andrey Sheptytskyi. *Scientific Bulletin of the Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 2: 254–259 [in Ukr.].
 - Grynchysyn, M. (2007). Introduction to the book. Andrey Sheptytskyi. Pastoral messages of 1899–1914 (Vol. 1, PP. VII–XI). Lviv: Artos-Media. 1014 p. [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (1969). Wishes published in "Lviv News" (Lviv, April 21, 1943). In Letters-messages of Metropolitan Andrey Sheptytskyi, OSBM. Since the German occupation. Yorkton: Voice of the Savior. 454 p. [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (2010). Decree of Metropolitan Andrey: The Fourth Commandment of God. The rights of the family and the Church to the school and the rules to the decree. In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles 1939–1944. Lviv: Artos-Media. Vol. III: 455–461 [in Ukr.].
 - Belenka, H.V., Bohinich, O.L., Mashovets, M.A. (2006). A child's health comes from the family. Kyiv: SEA Bohdanova A.M. 220 p. [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (2007). Bishop Andrey's pastoral message to the clergy and faithful of the Stanislaviv Diocese: The Christian Family. In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles 1899–1914. Lviv: Artos-Media. Vol. I: 53–71 [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (1983). Works (moral and pastoral). Rome. 110 p. [in Ukr.].
 - Metropolitan Andrey Sheptytskyi (2014). Selected: 365 days with the Great Metropolitan. Reflect every day. Kind. the second Zhovkva: Missionary. 568 p. [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (2010). Decree of Metropolitan Andrey: On education and rules to the decree On education of youth. In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles 1939–1944. Lviv: Artos-Media. Vol. III: 514–540 [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (1983). Christian school for Ukrainian youth. In Sheptytskyi, A. Works (moral and pastoral). Rome. (PP. 81–82) [in Ukr.].
 - Works of Metropolitan Andrey Sheptytskyi (1935). Pastoral messages to the clergy and faithful of the Stanislaviv Diocese (1899–1904). Lviv: [no pub.]. 252 p. [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (1969). About education (October 24, 1942). In Letters of Metropolitan Andrey Sheptytskyi, OSBM. Since the German occupation. Yorkton: Voice of the Savior. (PP. 231–253) [in Ukr.].
 - Katrii, Yu. (2006). Pearls of the Eastern Fathers. In f. Yu. Katrii (collect.). Lviv: Missioner. 339 p.
 - The work of Metropolitan Andrey "God's sowing" (2013). In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles. Lviv: Artos-Media. Vol. IV: 341–417 [in Ukr.].
 - Sermon of Metropolitan Andrey on Christmas (2013). In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles. Lviv: Artos-Media. Vol. IV: 967–970 [in Ukr.].
 - Pastoral Message of Metropolitan Andrey "On Marriage and Family" (2007). In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles. Lviv: Artos-Media. Vol. I: 366–390 [in Ukr.].
 - Pastoral message of Metropolitan Andrey to the clergy and people (2010). *Our Statehood* ("The ideal of our national life") and the Ordinance of the Metropolitan Ordinatee *Week of the Union of Churches*. In Sheptytskyi, A. Pastoral Epistles. Lviv: Artos-Media. Vol. III: 131–159 [in Ukr.].
 - Sheptytskyi, A. (2010). Decree of Metropolitan Andrey: On education and rules to the decree On education of youth. In Sheptytskyi, A. Pastoral messages 1939–1944. Lviv: Artos-Media. Vol. III: 514–540 [in Ukr.].

MATKOVSKYI Mykhailo

PhD in Pedagogy, assistant of the department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education,
Ivan Franko National University of Lviv

KALAGURKA Khrystyna

PhD in Pedagogy, assistant of the department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education,
Ivan Franko National University of Lviv

**ROLE OF THE FAMILY IN YOUTH EDUCATION IN VIEWS
OF METROPOLITAN ANDREI SHEPTYTSKY**

Summary. *Introduction.* The study of the peculiarities of the child's upbringing and development in the family has a significant social need. It is the family that is the primary basis for the development of a child as an individual. It is responsible for the child's health, physical, spiritual, and moral development.

Metropolitan Andrey Sheptytsky also paid great attention to the upbringing of the child in the family. In his pastoral messages, the Metropolitan left us many valuable advice and thoughts on family education, which are still relevant today and correlate with the tasks and challenges facing modern Ukrainian society.

The purpose of the study is to analyze Metropolitan Andrey Sheptytsky's views on family education in historical retrospect.

Results. Andrey Sheptytsky did not write any special works or treatises on pedagogy, but all his letters and messages are filled with deep educational content. The metropolitan paid special attention to the upbringing of children in the family. The metropolitan considered the family to be the cell of state society. Taking care of the well-being of the Ukrainian family, the government thereby strengthens the power of its own state.

The interaction between the family and the child, its influence on the child is an extremely complex process. In the metropolitan's opinion, parental example and joint activities are extremely important in the context of education. In addition to the influence of the family, several other factors strongly influence the child directly and indirectly, and the result of this influence is different. The answer to this, the metropolitan believed, should be conscious parenthood, love, and care for children. "From the first minute, as soon as a child comes into this world, he/she, like that little plant, needs the sun and dew from above and good earth from below. The sun of a child is the love of parents. The dew for a child is the first knowledge and the first impressions the child receives when he/she looks around the world for the first time. It is the first word of the mother, the first science of the father, the first example of the parents that the child will understand".

The formation of their axiological core is also important in raising children. Parents are the main keepers and bearers of universal and social values - spirituality, culture, mind. It is they who are assigned the role of the main link in the development of the worldview of young people and world understanding in the context of the historical past, present and future of society. The strategic goal is the formation of value orientations, spirituality and morality in young people, their education as conscious citizens and convinced patriots of their country. According to A. Sheptytsky, fostering high ideals in young people is one of the most important things.

Metropolitan Andrei assigned the key role in raising children to mothers. And the main basis of a strong Christian family, according to his conviction, is the love that reigns in it.

Originality of the obtained data consists in rethinking the views of Metropolitan Andrey Sheptytsky on family education in historical retrospect.

Conclusion. Studying the pastoral messages of Metropolitan Andrey, we conclude that he considered the traditional Ukrainian family as the fundamental and most influential center for the formation of spiritual-moral and national values, patriotism, a place for instilling healthy norms and skills of behaviour, respect for the native language, folk customs, and traditions.

Education in the family should be based on Christian values, principles of humanism, conformity to nature, comprehensive development, improvement of moral qualities and lifestyle, etc. The worldview ideas of Metropolitan Andrey, regarding upbringing in the family, are relevant for today and are consistent with the tasks facing modern Ukrainian society. We consider a holistic rethinking and conceptualization of Metropolitan Andrey Sheptytsky's views on the education and formation of youth to be a prospective further study.

Keywords: Sheptytskyi; youth; family; upbringing; moral principles.

Одержано редакцією 07.08.2023
Прийнято до публікації 22.08.2023